

Малишева Л.С.

кандидат педагогічних наук

Пащенко М.І.

кандидат педагогічних наук, доцент

Комунальний заклад «Уманський
гуманітарно-педагогічний фаховий коледж

ім. Т. Г. Шевченка

Черкаської обласної ради»

УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАТИКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Аналіз інноваційної діяльності викладача задає її алгоритм і визначає технологічні компоненти і особистісні напрями інноваційної діяльності. Визначені умови впровадження інноватики в освіту, основні напрями і об'єкти інноваційних перетворень у педагогіці. Запропоновані методи досліджень інноваційних процесів. Охарактеризовані інновації, запропоновані критерії готовності викладача вищої школи до інноваційної педагогічної діяльності.

Ключові слова: інноваційна педагогічна діяльність викладача, інноватика, умови впровадження інноватики в освіту.

Malysheva L., Pashchenko M. The mind of promotion of innovatics at the mountings of vischhoi inventory. The analysis of innovative activities of the teacher sets their algorithm and defines technological components and personal directions of these innovative activities. The conditions for the introduction the innovation into education, the main directions and objects of innovative transformations in pedagogy are determined. Research methods of innovative processes are offered in the article too. The innovations are characterized, the criteria of readiness of the higher education teacher for innovative pedagogical activities are given.

Key words: innovative pedagogical activities of the teacher, innovation, conditions of introduction innovation into education.

Актуальність. Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення,

модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов. Основу та зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, впровадження новоутворень у традиційну систему, у прагненні оптимізувати освітній процес. Все це зумовило появу нових і вдосконалення педагогічних технологій, різних рівнів і різної цільової спрямованості, що використовуються у підготовці майбутніх вчителів.

Мета статті. Забезпечення інноваційної діяльності передбачає глибоке вивчення теоретичних питань удосконалення освітнього процесу, позитивних сторін педагогічних теорій, ідей і технологій, які вже досліджувались і впроваджувались у педагогічну практику. Тільки на основі ґрунтовної дослідної роботи щодо вивчення фундаментальних педагогічних теорій і технологій, обґрунтування механізму їх упровадження дозволить підвищити рівень освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати освітнього процесу. Інновацію можна розглядати як процес і як результат навчальної діяльності. Таким чином, інноваційні педагогічні технології – це цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику освітнього процесу закладу вищої освіти оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів від визначення мети до очікуваних результатів. Педагогічні інновації вносять в освітнє середовище нововведення, які поліпшують освітню систему в цілому.

Проблема впровадження інноватики в освітню систему закладу вищої освіти була спричинена чинниками:

- нові соціально-економічні перетворення обумовили необхідність корінних змін в організації системи освіти, методології та технології організації педагогічного процесу у закладах вищої освіти і потребу підготовки науково-педагогічних та педагогічних кадрів;
- посилилася тенденція гуманітаризації змісту освіти, з'явилися нові навчальні дисципліни, виникла потреба у викладачах, які б забезпечили творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій;

- викладач отримав можливість створення власної педагогічної лабораторії, що, безперечно, вимагає набуття досвіду інноваційної діяльності;
- входження закладу вищої освіти у ринкові відносини надає можливості майбутньому вчителю навчатися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищі;
- зміни в інформатизації суспільства активізувати потребу в оновленні інформаційно-освітнього середовища.

Педагогічні інновації можуть здійснюватися як за рахунок власних ресурсів освітньої системи, так і за рахунок залучення нових засобів, обладнання, технологій. Основними напрямками інноваційних перетворень у педагогіці є:

- розробка концепцій і стратегій розвитку освіти і освітніх установ;
- оновлення змісту освіти;
- зміна та розробка інноваційних технологій навчання та виховання;
- вдосконалення управління освітніми установами і системою освіти в цілому;
- поліпшення підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації;
- проектування нових моделей освітнього процесу;
- забезпечення успішності навчання та виховання.

Інновації здійснюються на різних рівнях. До вищого рівня відносяться інновації, які охоплюють всю педагогічну систему та сприяють просуванню педагогічної практики вперед. У педагогічній науці виник принципово новий і важливий напрям – теорія інновацій та інноваційних процесів.

Реформи в освіті спрямовані на докорінне перетворення та поліпшення функціонування, розвитку та саморозвитку установ і системи управління ними. Історія розвитку освітніх систем свідчить про існування різних методів дослідження освіти, які формувалися залежно від характеру освітньої політики суспільства, від рівня розвитку культури, системи загальнолюдських цінностей тощо.

Методами досліджень інноваційних процесів є:

- вивчення наукових і науково-педагогічних методів, спрямованих на створення теоретичних узагальнень, встановлення та формулювання закономірностей (аналіз, синтез, індукція і дедукція, логічні методи – метод схожості, відмінності, метод супровідних змін тощо);

- методи емпіричного та математичного дослідження (спостереження, анкетування, співбесіда, вивчення продуктів діяльності та досвіду, експеримент і дослідна перевірка, статистична обробка досліджуваного матеріалу та методи оцінювання тощо);
- структурно-функціональний метод, який передбачає розчленування методів на складові;
- порівняльний метод, що дозволяє зробити висновки щодо ефективності діяльності освітніх систем і тенденцій їх розвитку;
- конструктивно-генетичний метод, що аналізує зміни у досліджуваному процесі у цілому і в окремих його складових у просторі та часі.

А. Пригожин для систематизації нововведень визначає:

- тип нововведення;
- механізм здійснення інноваційного процесу;
- особливості інноваційного процесу.

За типом інновації поділяються на: матеріально-технічні (техніка, технології, виробничі матеріали); соціальні (економічні, організаційно-управлінські, соціально-управлінські, правові, педагогічні). Суттєвою характеристикою інновацій є їх комплексність. При цьому комплексний характер інновації ідентифікується за двома ознаками:

- 1) комплексна за новацією;
- 2) комплексна за реалізацією.

Описана кваліфікація загальна, враховує максимально можливі ознаки інновації і може використовуватися в різних сферах.

Педагогічні інновації є одним з аспектів освітніх інновацій, оскільки охоплюють сферу педагогічного процесу й спрямовані на вирішення відповідних задач. Педагогічний процес є цілеспрямованою системою впливу на суб'єктів освітнього процесу, яка приводить до якісних змін особистості. В свою чергу система впливу включає педагогічні технології, педагогічну техніку, форми, засоби, методи, зміст навчання, виховання, організація, управління.

Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльова, А. Ніколс, Н. Юсуфбекова та ін.) співвідносять поняття нового у педагогіці за такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, але й

комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивний початок, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти [1].

В. Кукушкіна, вважає, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати основним методологічним вимогам (критеріям технологічності):

- концептуальність;
- системність;
- можливість управління;
- ефективність;
- відтворюваність;
- візуалізація.

В. Полянський визначає показники критеріїв технологічності: оптимальність; можливість творчого застосування інновацій у практиці. Як зазначає вчений, визнання та використання цих критеріїв передбачає, що нововведення не залишаться в межах вузького обмеженого освоєння, а після відповідної експертизи буде рекомендовано до масової реалізації. Тобто використання таких критеріїв оцінювання інновацій в освіті допомагає установити значущість та корисність кожного нововведення

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в освітній процес закладів вищої освіти інноваційних педагогічних технологій та інноваційних методів. Педагогічну інновацію розглядають як особливу форму педагогічної діяльності та креативного мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес створення, упровадження та поширення інновацій в освіті.

Д. Мазуха, Н. Опанасенко зазначають, що педагогічна професія вимагає особливої уваги до постійно змінюваних тенденцій суспільного життя, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства і відповідної корекції освітньої діяльності [5].

Особливе значення має ця здатність в сучасних інформаційних умовах, яка потребує принципово відмінних від попередніх навичок, умінь і відповідного мислення. Відповідно інноваційність має характеризувати професійну діяльність викладача закладу вищої освіти.

Інновації є:

- результатом системних наукових пошуків;
- аналізу;

- узагальнення перспективного педагогічного досвіду;
- упровадження досягнень психолого-педагогічної науки у практику;
- вивчення, узагальнення і поширення передового вітчизняного та іноземного педагогічного досвіду.

Рушійною силою інноваційної діяльності є педагог як творча особистість, яка розробляє, упроваджує і поширює нові ідеї. Творчий викладач: має широкі можливості і необмежене поле для інноваційної діяльності; на практиці експериментує; переконується в ефективності інноваційних методик навчання і виховання; коригує застосування інноваційних методів; здійснює докладну структурування досліджень освітнього процесу; пропонує інноваційні технології та методи навчання; має інноваційний потенціал.

Інноваційний потенціал педагога – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, який виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність (Д. Мазоха, Н.Опанасенко).

Наявність інноваційного потенціалу педагога визначають чинники:

- здатність генерувати нові ідеї;
- високий культурно-естетичний рівень;
- освіченість;
- інтелектуальна глибина та різнобічність інтересів;
- відкритість педагога новому;
- сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій;
- толерантність особистості;
- гнучкість та широта мислення тощо [2].

Можна виокремити критерії готовності викладача вищої школи до інноваційної педагогічної діяльності [3]:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності щодо нововведень;
- упевненість у позитивному результаті;
- узгодження особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність поєднання інноваційної діяльності, особистої, фахової та педагогічної культури;
- рівень психолого-педагогічної та методичної готовності до інноваційної діяльності;
- здатність до фахової рефлексії.

Процес упровадження педагогічних інновацій, творчий пошук залежать від морально-психологічного клімату у науково-педагогічному колективі закладу вищої освіти, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних та естетичних умов праці. В організації інноваційних пошуків важливим є вибір актуальної науково-педагогічної теми, чітке формулювання мети і завдань творчої діяльності як усього колективу, так і кожного педагога зокрема, оптимальний розподіл і корпоративна праця.

Процес упровадження інновацій розподіляють на основні етапи, враховуючи теоретичну та практичну підготовку викладачів. На підставі всебічного аналізу необхідно своєчасно коригувати темп та зміст оновлення педагогічного процесу, накреслюючи нові перспективи роботи.

Слід подбати про науково-методичне обґрунтування інновацій, залучення до їх упровадження авторитетних, творчих педагогів. У таких випадках необхідним є створення спеціальних груп кваліфікованих, творчих, ініціативних викладачів, які візьмуть на себе відповідальність щодо аналізу та апробації перспективного досвіду, систематичного відбору ефективних ідей, технологій, концепцій, які можуть бути упровадженими в педагогічну практику. Такий підхід дає змогу об'єднати зусилля авторів педагогічних нововведень зорієнтованими на інноваційну діяльність педагогами, створити сприятливе інноваційне середовище [1].

Інноваційна спрямованість визначається критеріями педагогічних інновацій, до яких відносять:

- новизну, що дає змогу визначити рівень оригінальності досвіду; розрізняють абсолютний, локально-абсолютний, умовний та суб'єктивний рівні новизни;
- оптимальність, яка сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних і розумових сил учасників педагогічного процесу;
- результативність та ефективність, що означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності викладача;
- можливість творчого застосування нових результатів у масовому досвіді, що передбачає придатність апробованого досвіду для масового упровадження в закладах вищої освіти [4].

Інновації конкретизуються як у цілісній конструкції педагогічного процесу, так і у кожному його елементі:

- цільова складова впливає на структуру і зміст навчального плану та програми як окремої дисципліни, орієнтує на певний прогнозований педагогічний результат;
- змістова складова впливає на зміст та структуру як окремих навчальних дисциплін, так і на освіту в цілому;
- оцінна складова впливає на зміст, методи, форми контролю й оцінювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Інноваційний процес розгортається за наступною логікою [4]: виникнення; засвоєння; насичення; рутинізація (інновація перетворюється у звичайну норму, традицію); криза; фініш.

Використання інновацій в освітньому процесі:

- сприяє розв'язанню завдань у загальній педагогічній системі;
- активізує та формує інтерес до навчання;
- озброює здобувачів освіти прийомами розумової діяльності щодо мобілізації та накопичення знань для вирішення навчальних проблем;
- розвиває ініціативу студентів у творчому пізнанні;
- вчить діалектичному підходу до оцінки педагогічних явищ та процесів.

Зазначене вище надає можливість зробити **висновки**:

- інновація є основною формою розвитку сфери освіти;
- впровадження інноваційних технологій навчання є пріоритетним напрямом і головним фактором реформування вітчизняної системи освіти;
- виконуючи навчальну, виховну й дослідні функції, інноваційні технології можуть застосовуватися на етапі підготовки до проведення занять, у створенні навчально-методичного забезпечення, під час освітнього процесу й у позааудиторній роботі.
- використання інноваційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що надає широкі можливості для навчальної діяльності, підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання та створенню конкурентоспроможної системи освіти.
- управління процесом інновації є основним механізмом, який визначає якість інновації та освіти в цілому.

- можливість використання сучасних інноваційних технологій та методів в процесі навчання на різних етапах підготовки майбутніх вчителів.

Література

1. Васьков Ю. В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект). Харків: Скорпіон, 2000. 120 с.
2. Галузінська М. І. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до впровадження креативних технологій навчання : монографія / М.І. Галузінська. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 196 с.
3. Пащенко М. І. Інноваційні технології навчання: словник-довідник. навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий, 2018. 197 с
4. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: Монографія / За ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 504 с.
5. Rogers E.M. Diffusion of innovations. Free Press. 1983. № 3. pp. 12–14.

Медведєва А.О.

*викладач-стажист кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГЕЙМІФІКАЦІЇ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

***Анотація.** У сучасному освітньому середовищі гейміфікація стає все більш популярним підходом до покращення результатів навчання. Цей метод використовує ігрові принципи та механіки для створення захоплюючих та інтерактивних навчальних середовищ. Гейміфікація може стимулювати мотивацію до навчання польської мови через: встановлення цілей та завдань, змагання та лідерборди, подяки та визнання. Гейміфікація також може забезпечити активність та взаємодію у навчанні польської мови через: завдання та виклики, квести та пригодницькі ігри, групові проекти та завдання, форуми та дискусійні групи тощо. Також гейміфікація дає можливість*